

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ

Задніпрянна Т.С. (м. Запоріжжя)

Кожний інвестиційний проект має свою конкретну спрямованість і може з найбільшою ефективністю бути реалізований у тих регіонах України, де для цього є найкращі умови (вигідне географічне положення, природно-ресурсний потенціал: мінеральні ресурси, земельні ресурси, рекреаційні ресурси).

Ключові слова: *трудові ресурси, інвестиції, інвестиційний клімат, інвестиційна привабливість, економічний потенціал, економічний стан.*

Вступ

Іноземні інвестиції відіграють вирішальну роль в економічному розвитку багатьох країн світу. Вони, однак, не є чарівним засобом, який ліквідує зразу проблеми бідності та неповної зайнятості. Прагнучи отримати іноземні інвестиції, країни повинні чітко усвідомлювати, що вони можуть отримати від цих інвестицій. Іноземні інвестиції можуть принести великі економічні вигоди, в тому числі передачу технологій, створення робочих місць, розвиток експортної бази. Викликає оптимізм те, що країни, розпочавши з приваблення іноземних інвестицій в такі низькотехнологічні галузі промисловості, як текстильна і швейна (так звані «потогінні» галузі), залучають зараз інвестиції в промисловість високих технологій. Шлях від низьких до високих технологій показує, що країни, які пройшли його стали зараз одними з головних міжнародних експортерів (в тому числі високотехнологічних товарів). Незважаючи на те, що вони не дуже покладались на іноземні інвестиції, вони все ж проводили політику, дуже подібну тій, яка необхідна для залучення іноземних інвестицій і створення доброї експортної бази. Цей досвід може бути добрим уроком для країн, які зараз прагнуть отримати іноземні інвестиції. Говорячи просто, вони повинні створити і підтримувати умови, які б стимулювали приватні інвестиції, як внутрішні, так і іноземні. Приватне інвестування буде відбуватись тоді, коли для цього є необхідні передумови. Хоча внутрішні інвестиції є необхідними для економічного росту і розвитку, – в більшості країн, що розвиваються їх буде недостатньо для фінансування цього росту. Приймаючи до уваги скорочення традиційних джерел зовнішнього фінансування, брак національного капіталу можуть заповнити іноземні інвестиції [8, с.46]. Іноземні інвестиції будуть одним з вирішальних факторів в світовій економіці сьогодні та завтра. Останні події, такі як створення НАФТА та ЄС, свідчать про жорстку конкуренцію за ринки розвинутих країн. В результаті цього ТНК будуть намагатись створити нові ринки для своїх послуг та товарів. Країни, що розвиваються, які будуть проводити розумну політику, будуть мати всі можливості, щоб скористуватись цими тенденціями і отримати іноземні інвестиції, котрі виведуть їх на шлях до процвітання [1, с. 279].

Україна завдяки своєму достатньо суттєвому потенціалу, значним трудовим ресурсам, потенційній ємності внутрішнього ринку на даний час є країною із вражаючим простором для інвестиційної діяльності розвинених країн світу [2, с.202]. Передумовами формування в Україні сприятливого інвестиційного клімату є: 1) Вигідне географічне положення. Воно визначається розташуванням країни в центрі Європи, на перехресті торговельних шляхів. 2) Природно-ресурсний потенціал. Україна має різноманітні природні ресурси, переважна більшість яких вже давно і добре вивчена та використовується досить інтенсивно. Інвестиційне значення в Україні мають три види природних ресурсів: мінеральні, земельні й рекреаційні. Мінеральні ресурси. Розташування мінеральних ресурсів є головним фактором, який визначає розподіл регіонів за ступенем інвестиційної привабливості. Виняток становлять лише кілька регіонів, в яких бідність мінеральних ресурсів компенсується яким-небудь іншим значним чинником. Україна повністю задовольняє потреби та має потужний експортний потенціал по залізних, марганцевих і титанових рудах, ртуті, графіту, вогнетривких і формованих глинах, каоліну, сірці, сировині для виробництва скла та будівельних матеріалів. У дефіциті перебувають паливні ресурси (нафта, газ, торф), хоча є поклади кам'яного і бурого вугілля. Основні поклади мінеральних ресурсів, насамперед рудних і паливних, зосереджені на території східних областей: Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської, Полтавської та Харківської. З інших областей вельми високий ресурсний потенціал має Львівська. Бідні мінеральними ресурсами майже всі західні області, а також південний регіон [7, с. 23]. Земельні ресурси. Земля в Україні дуже родюча. Майже 60% всіх сільськогосподарських угідь розташовані на високородючих чорноземах. Вони йдуть широкою полосою по центральній і східній частинах країни. Найвищий рівень забезпеченості землею сільськогосподарського призначення в розрахунку на одного робітника мають Дніпропетровська і Запорізька області (в 1,8 рази вище, ніж в середньому по Україні). Інвесторів можуть привабити потенційні можливості інвестування в сільське господарство: право на землю, ніша на ринку України. Крім того, відсутні конкуренти і порівняно дешево можна придбати права власності. Забезпеченість земельними ресурсами і сприятливі кліматичні умови дозволяють займатись сільським господарством на всій території країни [9, с.96]. Рекреаційні ресурси. Вся територія України має різноманітні рекреаційні ресурси: природні ліси, мінеральні води й лікувальні грязі, водоймища та морське узбережжя. Найкращими рекреаційними регіонами є: південний - приморські території Запорізької, Донецької, Миколаївської, Одеської, Херсонської областей; Республіка Крим; Карпати - Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська області; лісостепова зона - Полтавська область. Ці регіони можуть зацікавити інвесторів, які хочуть вкладати кошти в туризм, відпочинок, санаторно-курортне лікування. Тож при ранжуванні регіонів наявність зон масового туризму, відпочинку й санаторно-курортного лікування враховувалась як значущий фактор інвестиційної

Інвестиційна привабливість України

привабливості [7, с.23]. 3) Рівень розвитку промислового виробництва. Україна має розвинену багатогалузеву промисловість, в якій переважає чорна металургія та важке машинобудування. Чверть обсягу промислового виробництва України припадає на машинобудівельні галузі. Підприємства цих галузей територіально поділені по всіх областях України. Найбільшою є концентрація цих підприємств у Дніпропетровській, Запорізькій, Київській областях і у місті Києві. Україна посідає одне з провідних місць у світі за видобутком залізної руди і з виробництва сталі [8, с.39].

Рейтинг галузей промисловості України за інвестиційною привабливістю представлено в табл. 1.1. Нерезиденти готові відкривати підприємства й виробництва не тільки в Києві (де дорога земля, вищий рівень оплати праці, висока орендна плата, а також жорсткіші санітарно-екологічні заборони), а й у Київській області, поблизу Києва. Приклад: діяльність заводу безалкогольних напоїв компанії «Кока-Кола Амагіл Україна» [7, с.24]. 4) Освічена робоча сила – в Україні дуже високий інтелектуальний і професійний рівень працівників. 5) Надлишок населення працездатного віку, не зайнятого в економіці України.

Таблиця 1 – Рейтинг галузей промисловості України за інвестиційною привабливістю

Місце	Галузь промисловості	Оцінка в балах	Характеристика
1	Паливна	7,64	Група високої інвестиційної привабливості
	Харчова	7,07	
3	Машинобудівна	6,18	
4	Електроенергетична	6,03	
5	Чорна металургія	4,70	Група середньої інвестиційної привабливості
6	Будівельні матеріали	1,43	
7	Деревообробна і целюлозно-паперова	1,26	Група низької інвестиційної привабливості
8	Хімічна і нафтохімічна	1,07	
9	Легка	0,58	

6) Несформований ринок товарів. Це дає можливість іноземному інвестору вкладати гроші у виробництво практично будь-якого товару без ризику зазнати збитків.

7) Незадоволений попит населення. Вкладаючи капітал у виробництво споживчого товару, іноземний інвестор упевнений, що практично не матиме проблем з його реалізацією, оскільки споживчий попит населення ще далекий від повного задоволення [4, с.11-12].

Кожний інвестиційний проект має свою конкретну спрямованість і може з найбільшою ефективністю бути реалізований у тих регіонах України, де для цього є найкращі умови. До того ж оцінка і прогнозування інвестиційної привабливості регіонів України мають бути безпосередньо пов'язані з державною регіональною політикою, метою якої є забезпечення розвитку окремих регіонів з урахуванням таких факторів, як раціональне використання різноманітних економічних можливостей кожного з них,

ефект оптимальної інтеграції, територіальний розподіл праці та взаємна економічна кооперація. У відповідності до цієї мети завданнями державної політики регіонального розвитку є реконструкція старих промислових регіонів; стимулювання розвитку експортних та імпортозамінних виробництв тих регіонів, які мають для цього найкращі умови; формування вільних (спеціальних) економічних зон; прискорений розвиток необхідної регіональної інфраструктури. Реалізація цих завдань тісно пов'язана з державною та приватною інвестиційною діяльністю [9, с. 42-43].

Пріоритетними зонами для іноземних інвестицій в Україні є:

1. Західний регіон (Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська, Волинська області), де ефективним може бути створення виробництва з використанням місцевих природних ресурсів - сірки, калійної та кухонної солі, вугілля, нафти та газу, а також розвиток мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів.

2. Донецько-Придніпровський регіон (Донецька, Луганська, Запорізька, Дніпропетровська області), де необхідно здійснити реконструкцію та технічне переобладнання шахт, металургійних, хімічних виробництв на базі безвідходних, маловідходних та екологічно чистих технологій; дати потужний імпульс розвитку малоенергомістких виробництв середнього та точного машинобудування, авто та літакобудування.

3. Південний регіон (Одеська, Миколаївська, Херсонська області), де найбільш вигідним є проведення реконструкції та технічного переоснащення портового господарства, розвиток виробництва обладнання для харчової та консервної промисловості, розширення мережі оздоровчих курортно-туристичних комплексів [4, с.12-13]. До числа пріоритетних напрямків іноземного інвестування слід віднести й створення в Україні сучасної інфраструктури, включаючи транспорт, технічно оснащене складське господарство, телекомунікації, ділову інфраструктуру (офіси, ділові центри, банки даних та інші об'єкти) та побутовий сервіс.

Рейтинг регіонів України за інвестиційною привабливістю (п'ять груп) має вигляд, представлений у табл. 2.

Висновки

Таким чином потенційно Україна може бути однією з провідних країн застосування прямих та портфельних іноземних інвестицій. Цьому сприяє її величезний внутрішній ринок, порівняно кваліфікована й водночас дешева робоча сила, значний науково-технічний потенціал, великі природні ресурси та наявність інфраструктури, хоч і не надто розвиненої [7, 25-26]. Без цього практично неможливі перехід до повноцінного ринку та широкий розвиток міжнародної інвестиційної діяльності. Розвиток цієї сфери не тільки актуальний, але й досить привабливий для зарубіжних інвесторів, оскільки в ній, у відносно короткі строки окупаються початкові затрати й одночасно створюється сприятлива матеріальна основа для подальшої ділової активності іноземного капіталу [8, 42].

Таблиця 2 – Рейтинг регіонів України за інвестиційною привабливістю

Місце	Регіон	Оцінка в балах	Характеристика
1	м. Київ	20,42	Зона високої інвестиційної привабливості
2	Дніпропетровська обл.	10,90	
3	Донецька обл.	10,35	
4	Полтавська обл.	8,96	
5	Запорізька обл.	8,89	Зона значної інвестиційної привабливості
6	Харківська обл.	8,04	
7	Київська обл.	6,84	
8	Луганська обл.	6,05	
9	Львівська обл.	5,67	
10	Одеська обл.	5,40	Зона середньої інвестиційної привабливості
11	Сумська обл.	4,89	
12	Миколаївська обл.	4,78	
13	Автономна Республіка Крим	4,66	
14	Рівненська обл.	4,61	
15	Черкаська обл.	4,55	
16	Чернігівська обл.	4,55	Зона низької інвестиційної привабливості
17	Хмельницька обл.	4,45	
18	Херсонська обл.	4,03	
19	Івано-Франківська обл.	3,96	
20	Тернопільська обл.	3,56	Зона мінімальної інвестиційної привабливості
21	Чернівецька обл.	3,34	
23	Закарпатська обл.	3,34	

Перспективи подальших наукових досліджень:

- вичення інвестиційної привабливості по регіонам України.

Література

1. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність. Навч. посіб.- К.: "Центр навчальної літератури", 2004.-376с.
2. Мельник В. В. , Козюк В. Л. Міжнародна інвестиційна діяльність. Навч. посібник. – Тернопіль: Карт-бланш, 2003.-249с.
3. Лучко М. А. Прямые иностранные инвестиции: движение и значение.// Экономист. 2003. - №3. С. 22-32.
4. Сорокін О. М. Участь України в міжнародних інвестиційних процесах// Фінанси України. 2001. №1. С. 11-16.
5. Тарасевич Ю.С. Рейтинг країн за інвестиційною привабливістю // Українська інвестиційна газета. 2001. 20 лютого. №8. С.25-34.
6. Татаренко Н.О., Поручник А. М. Міжнародна інвестиційна діяльність: Навч. посіб.- К.: КНЕСУ, 2000. – 160с.
7. Федоренко В.Г. Інвестиційна привабливість України// Інвестиції.- 2004. №21. С.23-26.
8. Циганов С.В. Інвестиційні процеси// Фінанси України.- 2002. №12. – с.39-46.
9. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть/ А.С. Філіпенко, В.С. Будкін та ін. – К.: Либідь, 2002. – 470с.

Заднипрная Т.С. Инвестиционная привлекательность Украины.

Каждый инвестиционный проект имеет свою конкретную направленность и может с наибольшей эффективностью быть реализованный в тех регионах Украины, где для этого имеются наилучшие условия (соответствующее географическое положение, природно-ресурсный потенциал: минеральные ресурсы, земельные ресурсы, рекреационные ресурсы).

Ключевые слова: трудовые ресурсы, инвестиции, инвестиционный климат, инвестиционная привлекательность, экономический потенциал, экономическое положение.

Zadnipyranaya T.S. Investment appeal of Ukraine.

Every investment project has its own direction and may be realized with the greatest efficiency in those regions of Ukraine where the best conditions for that (favorable geographical position, natural potential: mineral recourses, land recourses, recreational recourses) are available.

Key words: manpower, investments, an investment climate, investment appeal, economic potential, an economic situation